

**Schoolondersteuningsprofielen
Plein013
2016**

Openbare basisschool Den Bongerd

Rapport audit

School-Ondersteuningsprofiel IVO

Naam onderwijsvoorziening: Openbare basisschool Den Bongerd

Datum bezoek: 10 december 2015

In opdracht van: Plein013

Rapporteur: Paulien Muller

Sardes, Utrecht

December 2015

Inleiding

Uw school¹ biedt onderwijsondersteuning aan leerlingen die speciale onderwijsbehoeften hebben. Wanneer uw school tegen haar grenzen aanloopt, is er de mogelijkheid om de leerling en zijn of haar ouders² te verwijzen naar een andere school, bijvoorbeeld een school voor speciaal (basis)onderwijs.

Scholen verschillen in de onderwijsondersteuning die zij (kunnen) bieden. Uit verwijsgedrag van scholen bijvoorbeeld blijkt dit heel duidelijk: een leerling waarbij de ene school tegen de grenzen van haar onderwijsondersteuning aanloopt, kan op een andere school zonder al te veel inspanning passend onderwijs krijgen. Soms is de reden makkelijk aanwijsbaar: een school in een gebouw met veel trappen en weinig ruimte is niet zomaar passend voor een leerling in een rolstoel. Maar meestal is het lastiger om aan te geven wanneer een leerling niet, en wanneer wel, op de school terecht kan.

Zowel voor de school zelf, als voor ouders en voor de bovenschoolse organisatie die het bovenschoolse netwerk van ondersteuningsvoorzieningen inricht (schoolbestuur, samenwerkingsverband po Plein013, regionaal netwerk Passend Onderwijs), is het van belang te weten waar de school staat voor wat betreft de onderwijsondersteuning en wat mogelijkheden zijn om de onderwijsondersteuning te versterken en eventueel uit te breiden.

Uw school maakt onderdeel uit van samenwerkingsverband Plein013. Van alle scholen van dit samenwerkingsverband is in najaar 2013 het ondersteuningsprofiel in kaart gebracht. We brengen de profielen nu, in 2015, opnieuw in kaart, op een vergelijkbare manier als in 2013. De inhoud van de rapportage is iets uitgebreid, en wat anders geordend dan de rapportage in 2013. Wij hopen hiermee de informatie nog beter leesbaar aan te bieden, zonder de vergelijkbaarheid met 2013 te verliezen.

Om het schoolprofiel in kaart te brengen verzamelden wij informatie op vijf domeinen:

1. de *diversiteit* van de leerlingenpopulatie van de school
2. de *ruimte voor verschillen* tussen leerlingen, die de manier van onderwijs geven op de school biedt
3. de beschikbaarheid van *extra voorzieningen* bij de school op de volgende vijf 'velden':
 - a. extra handen / omvang van de klassen
 - b. speciale onderwijsmaterialen
 - c. mogelijkheden van de ruimtelijke omgeving
 - d. expertise (teamexpertise en individuele expertise van leerkrachten/medewerkers)
 - e. samenwerking met (zorg)instanties buiten het onderwijs
4. de *borging* van de extra ondersteuning voor leerlingen in de organisatie van het onderwijs
5. de intensiteit en omvang van de *samenwerking* met anderen binnen het samenwerkingsverband Plein013, en in het bredere onderwijsveld

In termen van vraag en aanbod zou het eerste domein, de leerlingenpopulatie, gekarakteriseerd kunnen worden als de vraag. Aan die vraag komt de school tegemoet met haar aanbod, gekarakteriseerd op de domeinen 2 t/m 5.

Binnen het aanbod van de school heeft het tweede domein een andere status dan de domeinen 3, 4 en 5. De ruimte die de manier van onderwijsgeven biedt voor de verschillende onderwijsbehoeften (domein 2) vormt de basis van de mogelijkheden die de school kan bieden. Bijvoorbeeld inzet van extra voorzieningen (domein 3) heeft minder zin wanneer de school in haar manier van lesgeven heel beperkt om kan gaan met verschillen. Omdat het tweede domein een belangrijk aspect van het profiel is nemen we een korte toelichting op (zie kader).

¹ Waar in dit rapport kortheidshalve staat 'school', wordt steeds bedoeld 'school of arrangement', waarbij een arrangement kan zijn een s(b)o, een talentklas of een andere vorm van door het swv georganiseerde ondersteuning.

² Waar in dit rapport kortheidshalve staat 'ouders' wordt steeds bedoeld 'ouders of verzorgers'.

Toelichting op de ruimte voor verschillen in de manier van onderwijs bieden

De ruimte die onderwijs biedt aan verschillen tussen leerlingen wordt in belangrijke mate bepaald door het onderwijsconcept van de school. Meer specifiek: door de mate waarin de lesstof dan wel de individuele onderwijsbehoefte van de leerling uitgangspunt van het lesprogramma is. Dit kan worden gezien als een dimensie die loopt van methode-gestuurd naar leerling-gestuurd.

Aan het ene uiterste van die dimensie staan de scholen die bijna de volledige lestijd de methode als leidraad hanteren. Leerlingen die onvoldoende uit de weg kunnen met de standaardmethode krijgen herhalingsstof, extra instructie of verdiepingsstof – zoals die binnen de methode is gegeven. Het gemiddelde niveau en tempo van de standaardmethode is maatgevend. Scholen die dit concept welbewust hanteren zijn vaak van opvatting dat 'een leerling bij de groep houden' betekent dat de leerkracht zijn of haar uiterste best doet om de zwakkere leerling voor wat betreft zijn of haar prestaties zoveel mogelijk bij de gemiddelde groep aan te laten haken.

Het andere uiteinde van de dimensie wordt bezet door scholen die hun onderwijsconcept afstemmen op de leerlingen die op dat moment de klas vormen. De start ligt bij de individuele onderwijsbehoeften van leerlingen met hun individuele ontwikkelings- en leerlijnen. Het overzicht van die lijnen in de groep geeft mogelijkheid tot het bundelen van de leerlijnen waar deze (bijna) samenvallen. De instructieplanning wordt afgestemd op deze gebundelde leerlijnen. De werkvormen in de groep zijn vaak heteroog, waardoor 'een leerling bij de groep houden' hier een gelijke betekenis heeft voor elke leerling. Bij een dergelijk concept worden veelal ook standaardmethoden en methode-gebonden toetsen gebruikt, maar dan als middel zonder dat zij direct het didactisch en pedagogisch handelen sturen.

Alle scholen hebben te maken met verschillen tussen kinderen. Relevant voor Passend Onderwijs zijn verschillen tussen leerlingen op het gebied van:

- leercompetenties
- leerstijlen
- gedragscompetenties
- gedragsstijlen
- culturele achtergronden
- gezinsachtergronden

Van een extra vergroting van de range van onderwijsbehoeften in een klas is sprake bij combinatieklassen.

Leerkrachten op scholen die vooral methode-gestuurd werken, rekken naarmate er meer verschillende kinderen in hun klas zitten, de mogelijkheden van hun onderwijsaanbod steeds verder op.

Manieren om binnen het methode-gestuurde concept onderwijs te bieden aan leerlingen met verschillende onderwijsbehoeften zijn o.a.:

- het groeperen van handelingsplannen;
- het werken in niveaugroepen;
- zelfstandig werken;
- vergroting van de expertise van de leerkracht;
- incidentele toepassing van vormen van leren in heterogene groepen;
- de keuze van methodes die heel veel ruimte bieden voor gedifferentieerd werken.

Omdat het uitgangspunt van de les bepaald is door de centrale aanpak van de methode, betekent elke nieuwe onderwijsbehoefte een extra aanpassing bij die aanpak. Wanneer veel aanpassingen nodig zijn, beleeft de leerkracht dit vaak als een stapeling van taken, en daarmee als een toenemende belasting. Soms uit zich dit door de behoefte van de leerkracht aan steeds meer orde en rust in de klas, om de controle te kunnen houden over alle verschillende activiteiten die gelijktijdig plaatsvinden. Met het toenemen van de organisatorische belasting van de leerkracht, blijft er minder tijd en energie over voor het ter plekke inspelen op specifieke behoeften van leerlingen op het moment dat die zich aandienen.

Het methode-gestuurde onderwijsconcept is begrensd in haar capaciteit om kinderen met andere onderwijsbehoeften op te nemen.

De informatie voor dit school-ondersteuningsprofiel is verzameld door middel van

- een beperkt documentatie-onderzoek (organisatie en kengetallen school)
- een interview met sleutelfiguren uit de school (minimaal de directeur, een intern begeleider, een leerkracht en een ouder) - aanwezig waren: *4T Nicole Eijkemans (directeur), Mary van Iersel (ib'er onderbouw en hoofd Onderwijs en Zorg), Geertje Steenveld (ib'er midden- en bovenbouw), Iris Tuerlings-Snels (onderwijsassistent), Marieke Weekamp (leerkracht), Nicole van Dartel (ouder, lid MR). Nicole van Dartel van de MR heeft voorafgaand aan de audit zo'n 10 ouders intensief gesproken om namens de ouders een breder beeld te kunnen presenteren. Daarbij heeft zij relatief veel ouders gesproken van kinderen waarvoor extra zorg nodig is.*
- observaties bij enkele lessen: Nautilus-groep (groep 5 tot en met 8)
- een teamgesprek - aanwezig waren: Bij het teamgesprek waren alle professionals die dag werkzaam aanwezig, ruim 20 personen.

Het interview en de observaties richtten zich vooral op *de stand van zaken*, op hoe in de praktijk van nu de lessen gegeven worden, en wat de mogelijkheden zijn voor leerlingen die een ongewone ondersteuningsbehoefte hebben.

Het teamgesprek is gevoerd aan de hand van een aantal stellingen en uitspraken. De focus van het gesprek ligt bij de *opvattingen en ambities* van de gespreksdeelnemers als het gaat om het bieden van onderwijs aan leerlingen met verschillende onderwijsbehoeften.

Het beeld van de stand van zaken (interview en observaties) en de opvattingen en ambities (teamgesprek) vullen elkaar aan.

De profielsamenvatting die hierna volgt geeft een overzicht over alle opbrengsten, samengevat door de rapporteur in een weging ten opzichte van andere scholen van dezelfde schoolsoort. Waar mogelijk is de vergelijking gemaakt met het gemiddelde van de Nederlandse scholen zoals die uit statistisch overzicht en onderzoek bekend is. In aanvulling daarop profileren wij de school op basis van onze ervaring met audits op honderden scholen. Vanuit het streven om de betrouwbaarheid van de profilering zo hoog mogelijk te stellen, is de profilering bovendien getoetst aan onderling afstemming tussen de auditoren die de scholen van Plein013 bezochten.

Na de profielsamenvatting staat in de *bijlage: opbrengsten interview* de belangrijkste informatie zoals die is aangereikt door de geïnterviewden, aangevuld met informatie uit het dataformulier.

Beide onderdelen, de *profielsamenvatting* en de *opbrengsten interview*, volgen de indeling in de vijf domeinen, zodat u de informatie eenvoudig aan elkaar kunt koppelen.

Wij wijzen er op dat de informatieverzameling veelzijdig en uitgebreid is geweest, maar niet alle informatie van alle leerkrachten betrof, en bovendien beperkt is door het karakter van een momentopname.

De auditor dankt de school voor de gastvrije ontvangst.

Profielsamenvatting: positie van de school, grenzen en groei mogelijkheden

Openbare Basisschool Den Bongerd is met 491 leerlingen een grote school in het dorp Goirle. De school is sinds 5 jaar gevestigd in een nieuw gebouw, waar Den Bongerd samen met katholieke basisschool Open Hof, een peuterspeelzaal en een BSO een brede school vormt. De school is met een werkgroep bezig om de samenwerking te intensiveren in de richting van IKC. In het gebouw worden nu de aula en de bewegingsruimtes door beide scholen en de bso gebruikt en hebben de scholen enkele gezamenlijke activiteiten, zoals de Sinterklaasviering.

Den Bongerd is gevestigd op twee verdiepingen, die rolstoeltoegankelijk zijn. De 4 kleutergroepen en 1 instroomgroep zijn op de begane grond gegroepeerd rondom een speelplein met enkele speelhoeken: zand/watertafel, poppenkast, houten constructiemateriaal, themahoek. De kleuters hebben daar ook een eigen bewegingsruimte. De groepen 3 tot en met 8 zijn op de eerste verdieping gevestigd, evenals de ruimte voor de Nautilus-groepen (1 t/m 4 en 5 t/m 8). Ook op deze verdieping een middenplein - hier met werktafels, een afgesloten glazen computerruimte, en computerplekken op de gangen.

In de afgelopen jaren is bij Den Bongerd het werken met groepsoverzichten en groepsplannen tot standaard praktijk geworden voor alle kernvakken. De leerkrachten hebben hierdoor een goed zicht op het niveau van elke leerling en maken per blok of twee blokken een analyse van leerbehoeften en benodigde aanpak. Dit is ook terug te zien in de werkwijze op de groepen: kinderen werken veel in groepjes en in sommige gevallen individueel aan opdrachten op hun niveau. In de midden- en bovenbouw zijn de methodes daarbij leidend; in de onderbouw wordt gewerkt vanuit ontwikkelingsdoelen.

Vanwege een veranderende leerlingpopulatie heeft het team in de afgelopen periode sterk de nadruk op het belang van lezen gelegd. Onder aanvoering van de leesspecialist van het team is de aanpak op lezen geüniformeerd door de hele school heen en er is ingezet op het betrekken van ouders en kinderen bij het belang van lezen.

Een ander speerpunt is het coöperatief werken. En in 2016 wil de school zich verder verdiepen in 21st century skills. Deze behoeften zijn voortgekomen uit een externe analyse dat het voor het verbeteren van de leerlingresultaten belangrijk is om kinderen meer autonomie en verantwoordelijkheid te geven in hun leerproces. De kindgesprekken die in alle groepen al gevoerd worden zijn daarbij belangrijk, en er loopt een experiment met omgekeerde oudergesprekken.

Vanuit de ouders wordt benadrukt dat het belangrijk is om al deze ontwikkelingen en keuzes goed naar de ouders te communiceren. Ook wordt benoemd dat de ouders aanzienlijke verschillen tussen leerkrachten onderling ervaren in hoe zij omgaan met met name de lichte zorgvragen van kinderen en hun ouders.

Met de relatief homogene kindpopulatie die Den Bongerd heeft, lijkt het team met de rijke expertise op het punt van zorg en de gedifferentieerde methodegebonden aanpak goed uit de voeten te kunnen. Het team is trots op het transparante en doordachte aanbod voor de leerlingen en op de rustige en prettige sfeer in de school. Niettemin is er ook nieuwsgierigheid naar de mogelijkheden om meer vrij van methodes te werken: men zou wel eens een kijkje willen nemen op een school die zo te werk gaat. De eigen Nautilus-groep is in dit opzicht een pilot-project, maar niet één op één te vertalen naar de reguliere groepen met ruim 20 leerlingen.

Domein 1: Diversiteit van de leerlingenpopulatie

Domein 1. Kijkend naar de bevraagde aspecten van *de leerlingenpopulatie* is de populatie van de school ten opzichte van ten opzichte van andere scholen in Nederland

- ☒ meer homogeen
- ☐ vergelijkbaar
- ☐ meer heterogeen

Domein 2: Ruimte voor verschillen

In het volgende schema wordt het onderwijsconcept van basisschool Den Bongerd weergegeven in de relatie tussen de mate waarin de lesmethode sturend is en de mate waarin diversiteit van leerlingen opgevangen kan worden.

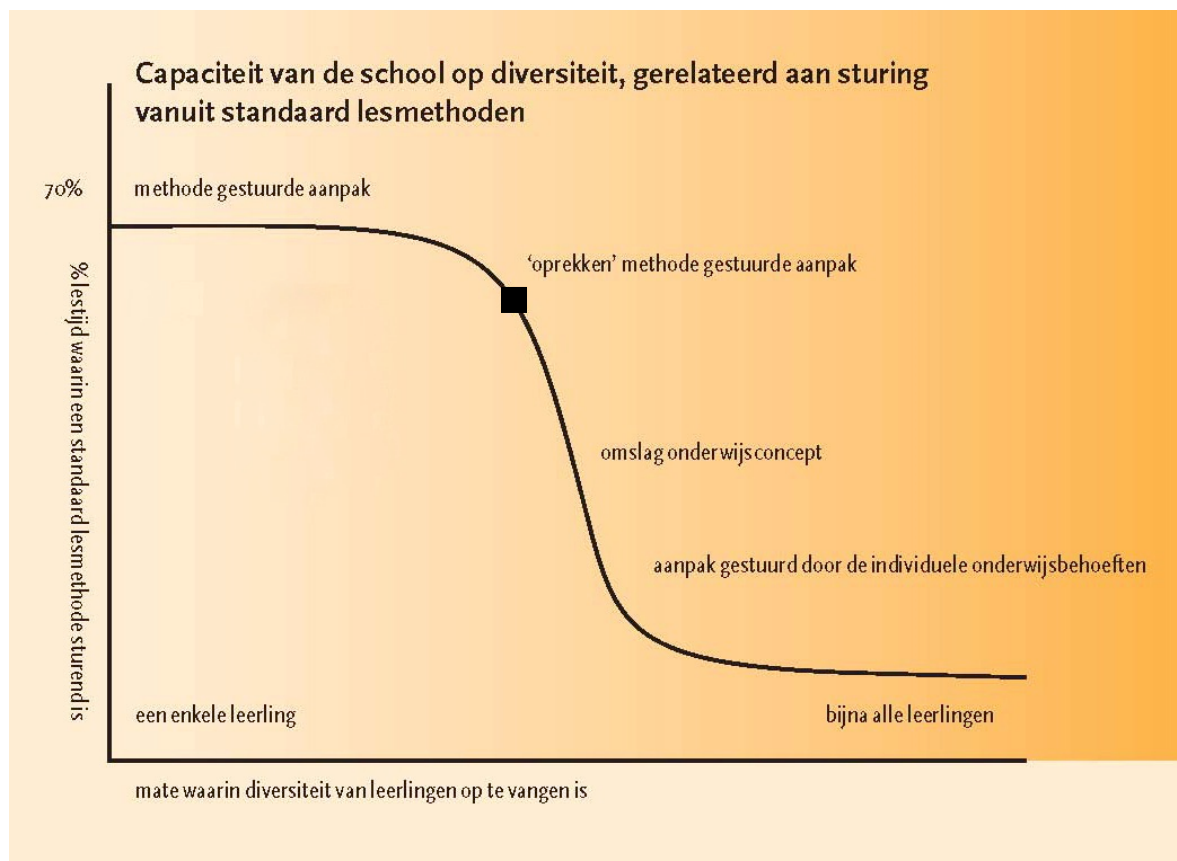
De gebogen lijn geeft van links naar rechts een mogelijk model van de ontwikkeling van een onderwijsconcept, startend bij het leerstofjaarklassensysteem met een strakke hantering van standaardmethoden. Via het oprekken van de methode-gestuurde aanpak toont het model een omslag in de aanpak naar het starten van de lesinhoud bij de individuele onderwijsbehoeften van de leerlingen in de klas.

Let wel: de richting van links naar rechts geeft alleen een wenselijke richting aan wanneer:

- De school meer ruimte wil bieden aan de bestaande diversiteit onder de leerlingen.
- De school meer leerlingen met speciale onderwijsbehoeften onderwijs wil kunnen bieden.
- De leerlingenpopulatie van de school steeds meer divers wordt.

Scholen bevinden zich ergens op de gebogen lijn.

Basisschool Den Bongerd bevindt zich op positie ■

Domein 2. De antwoorden op de vragen over de manier van onderwijzen en het *omgaan met verschillen* geven het beeld van een school die

- ☐ basisondersteuning biedt aan leerlingen (passend bij een netwerkschool)
- ☐ enige extra ruimte biedt voor verschillen tussen leerlingen (passend bij een netwerkschool plus)
- ☐ veel extra ruimte biedt voor verschillen tussen leerlingen (passend bij een smalle ondersteuningsschool)
 - ☐ mede door een duidelijke aanpak, gedragen door het volledige team (passend bij een brede ondersteuningsschool)

Domein 3: De vijf velden van voorzieningen

Domein 3. De school heeft meer dan de fundamentele *voorzieningen* voor wat betreft

- ☒ extra 'handen' in de klas, te weten: inzet van 2 onderwijsassistenten (à 20 en 16 uur per week) en 13 stagiaires (11 keer 2 dagen, 1 keer 3 dagen, 1 keer 5 dagen) - op een totaal van 19 groepen
- ☒ onderwijsmaterialen: De school beschikt over een uitgebreide orthotheek - zie bijlage
- ☐ de ruimtelijke omgeving:
- ☒ specialistische expertise: Beide ib'ers zijn zeer ervaren binnen de setting van een relatief grote basisschool en hebben daardoor een ruime expertise opgebouwd op vele terreinen.
- ☒ contacten met externe relaties: Aanvullend beschikken de ib'ers over een groot netwerk om indien nodig externe expertise in te roepen.

Deze beschikbaarheid van voorzieningen past bij een brede ondersteuningsschool

Domein 4: Borging

Domein 4. De borging in de organisatie van de extra ondersteuning voor leerlingen gebeurt

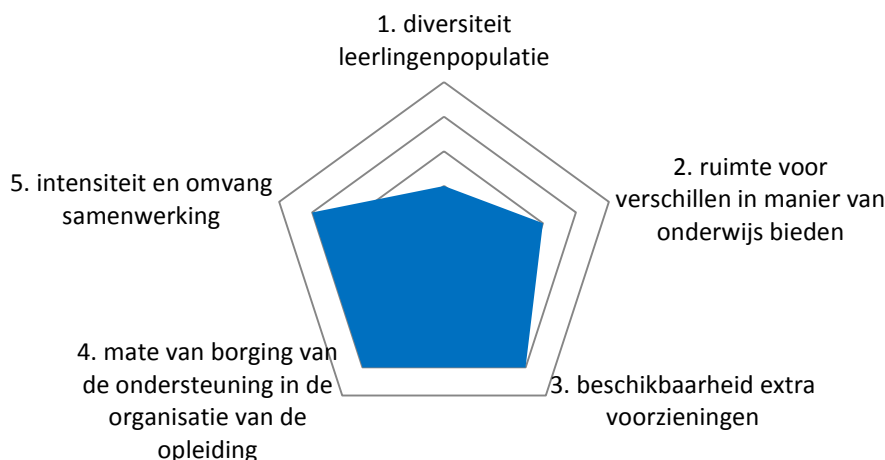
- ☒ op alle gevraagde aspecten overwegend planmatig (passend bij een smalle ondersteuningsschool, een brede ondersteuningsschool en een inclusieve school)
- ☐ op de meeste gevraagde aspecten planmatig, op enkele niet (passend bij een netwerkschool plus)
- ☐ op enkele gevraagde aspecten planmatig, op de meeste niet (passend bij een netwerkschool)
- ☐ op geen enkele van de gevraagde aspecten planmatig

Domein 5: Samenwerking binnen het onderwijs

Domein 5. De samenwerking met onderwijspartners binnen en buiten Plein013 is

- ☐ intensief, in een stevig netwerk met veel partners (passend bij een brede ondersteuningsschool en een inclusieve school)
- ☒ intensief met enkele partners, beperkt met andere (passend bij een smalle ondersteuningsschool)
- ☐ matig intensief met enkele partners, beperkt met andere (passend bij een netwerkschool plus)
- ☐ beperkt (passend bij een netwerkschool)

Het ondersteuningsprofiel in één oogopslag

Over het geheel genomen is *basisschool Den Bongerd* te karakteriseren als een **smalle ondersteuningsschool**

Er zijn verbanden tussen de vijf onderdelen van het ondersteuningsprofiel. De diversiteit van de leerlingenpopulatie(1) zegt iets over de noodzaak van omgaan met verschillen (2). De effectiviteit van extra voorzieningen (3) hangt samen met het onderwijsconcept (2). Enzovoort.

Elk van de vijf onderdelen van het profiel is weergegeven op een vijfpuntschaal in een van de punten van bovenstaande vijfhoek: van beperkt (dicht bij het centrum van de vijfhoek) tot ruim (aan de buitenrand van de vijfhoek). Deze visualisatie is bedoeld als 'radar' voor opvallende kenmerken van het profiel; er is geen 'wenselijke' vorm.

Dit profiel geeft een beeld van de situatie op basis van documenten, het interview, de waarnemingen tijdens de observaties, en de informatie die bij het teamgesprek naar boven kwam.

Een korte toelichting, per domein, op de plaatsing in de grafiek vullen wij voor domein 2 tot en met 5 aan met een suggestie voor verdere ontwikkeling, voor *het geval dat* verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is. Dit laatste zeggen wij met nadruk, wij hebben geen opvatting over die wenselijkheid.

1. Over de diversiteit van de leerlingenpopulatie.
Hierbij kijken wij naar een combinatie van achtergrondkenmerken van leerlingen, en kenmerken van leren en gedrag.

Toelichting op de profilering:

Bij Openbare Basisschool Den Bongerd is sprake van een relatief homogene leerlingenpopulatie met betrekking tot opleidingsniveau ouders (veelal gemiddeld tot hoog), thuistaal (veelal Nederlandstalig) en culturele achtergrond (veelal autochtoon). Met betrekking tot gedrag is er sprake van gemiddeld zo'n 2 leerlingen per groep met een zorgtraject en naar schatting ruim 20% van de leerlingen waarbij de leerkracht een gerichte gedragsaanpak gebruikt. Met betrekking tot leerniveau wordt benoemd dat deze binnen de groepen sterk uiteen lopen en dat er sprake is van een toename van hoogbegaafde leerlingen.

2. Over de ruimte voor verschillen binnen het onderwijsconcept.
Dit gaat over de manier van lesgeven in de groep. Belangrijk zijn onder meer de wijze waarop de les is ingericht, de diversiteit in het lesmateriaal, en de mate van dialoog of interactie tussen leerkracht en leerling, en tussen leerlingen onderling.

Toelichting op de profilering:

In de afgelopen jaren is bij Den Bongerd het werken met groepsoverzichten en groepsplannen tot standaard praktijk geworden voor alle kernvakken. De leerkrachten hebben hierdoor een goed zicht op het niveau van elke leerling en maken per blok of twee blokken een analyse van leerbehoeften en benodigde aanpak. Dit is

ook terug te zien in de werkwijze op de groepen: kinderen werken veel in groepjes en in sommige gevallen individueel aan opdrachten op hun niveau. In de midden- en bovenbouw zijn de methodes daarbij leidend; in de onderbouw wordt gewerkt vanuit ontwikkelingsdoelen.

Het scholingsbeleid krijgt inhoud op basis van de behoeften van het team. Binnen het team zijn verschillende specialisten: op lezen, rekenen, taal, kindcentrum, cultuur en ict. Expertise is in de afgelopen jaren opgedaan op de 1-zorg-route, lezen, coöperatief werken, DIM en hoogbegaafdheid.

Hoogbegaafde kinderen nemen tweewekelijks een dagdeel aan de Nautilus-groep, waar een methode-onafhankelijk aanbod wordt geboden aan een groep van maximaal 12 kinderen van groep 5 tot en met 8 en groep 1 t/m 4. De vorderingen van de hoogbegaafde kinderen worden aan de eigen leerkracht teruggekoppeld en zij krijgen opdrachten mee om in de eigen groep aan verder te werken.

Op alle groepen is het werken met kindgesprekken ingevoerd. Op het moment van de audit is het coöperatief werken een speerpunt. Voor 2016 staan de 21st century skills op het programma in combinatie met de behoefte om leerlingen meer eigenaar te maken van het eigen leerproces.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

- De wijze waarop ruimte wordt gecreëerd voor leerkrachten om zich het werken met groepsoverzichten en groepsplannen eigen te maken leidt ertoe dat de leerkrachten positief staan ten opzichte van de nieuwe mogelijkheden die deze aanpak geeft om kinderen op niveau te bedienen. Deze werkwijze kan ook worden gecontinueerd bij het verkennen van een werkwijze meer vrij van de methodes.

- De school geeft zelf aan de Nautilus-groep als een pilot te beschouwen, waarvan bepaalde aspecten breder kunnen worden toegepast in de school. Bij meerdere leerkrachten leeft de nieuwsgierigheid en ambitie om minder volgens methodes en meer aan de hand van kerndoelen en leerlijnen te werk te gaan. Wellicht zijn er genoeg ambitieuze leerkrachten om een werkgroepje te vormen en vanuit de drie bouwen pilots in reguliere klassen op te zetten. Daarbij kunnen de kleuterleerkrachten, die ontwikkelingsgericht werken, een belangrijke rol spelen.

- Een logische volgende stap in de weg die de school is opgeslagen is om kinderen meer zeggenschap te geven in hun eigen leerproces. Het zelf formuleren van leerdoelen vormt daar een onderdeel van, evenals het meer werken in projectvorm aan de hand van zelf opgestelde leervragen.

3. Over de beschikbaarheid van extra voorzieningen.

Extra voorzieningen zijn: extra 'handen' in de klas (of klassenverkleining), extra onderwijsmaterialen, extra mogelijkheden in de ruimtelijke omgeving, specialistische expertise, en samenwerking met instanties buiten het onderwijs.

Toelichting op de profilering:

Op een totaal van 19 groepen worden in totaal 15 personen ingezet als extra handen op de groep; 2 onderwijsassistenten en 13 stagiaires.

De school beschikt over een uitgebreide orthotheek (zie Bijlage: opbrengsten interview).

Wat betreft ruimtelijke voorzieningen: de school is rolstoeltoegankelijk, beschikt over een speelplein voor de kleuters, een middenplein en computerruimte voor de midden- en bovenbouw, bewegingsruimtes en een gymzaal, enkele gespreksruimtes en een apart lokaal voor de Nautilusgroepen.

Beide ib'ers zijn zeer ervaren binnen de setting van een relatief grote basisschool en hebben daardoor een ruime zorgexpertise opgebouwd op vele terreinen. Aanvullend beschikken de ib'ers over een groot netwerk om indien nodig externe expertise in te roepen.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

- Mocht basisschool Den Bongerd ervoor kiezen om de methodes wat meer los te laten, dan biedt de indeling van het gebouw daarvoor goede mogelijkheden. De fysieke indeling naar bouw met de groepering rond een middenruimte biedt mogelijkheden om samen te werken tussen jaargroepen en binnen elke bouw, en om groepjes zelfstandig te laten werken buiten het lokaal. Ook de BSO-ruimte en de hal kunnen hiervoor benut worden.

4. Borging van de ondersteuning in de organisatie van de school.

Van stevige borging is sprake wanneer er beleid, leerlingvolgsystemen, procedures en afspraken zijn, die voor alle betrokkenen helder zijn en door alle teamleden worden toegepast. Een heldere, consistent toegepaste taakverdeling is onderdeel van de borging.

Toelichting op de profilering:

Bij basisschool Den Bongerd is het zorgbeleidsplan een levend plan, dat in samenspraak met het team regelmatig wordt besproken en bijgesteld. Bij vragen van leerkrachten wordt structureel naar de protocollen verwezen. Recent zijn protocollen toegevoegd voor dyscalculie, medicijngebruik, toegankelijkheid van het gebouw, Hoe om te gaan met Cito's, aannamebeleid en schorsing en verwijdering.

Cito wordt in de volle breedte gebruikt. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van Leefstijl en sociogrammen. Op de groepen 1-2 is Kijk! het observatie-instrument. De kindgegevens worden ingevoerd in Parnassys.

Er wordt gewerkt aan de hand van de 1-zorg-route. Onderwijsresultaten worden structureel gemonitord aan de hand van groepsoverzichten. Voor alle basisvakken worden groepsplannen gemaakt voor de periode van enkele weken.

De school wil ouders graag betrekken bij zorgtrajecten. Dit jaar loopt een experiment met omgekeerde oudergesprekken aan het begin van het schooljaar. Vanuit de ouders zijn wat kritische kanttekeningen bij de communicatie en onderlinge overdracht rondom kinderen met 'lichte zorg'.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

- Uit het interview bleek dat er nog winst valt te boeken op het punt van de overdracht. Een suggestie was om een kort en bondig format te ontwikkelen voor de overdracht van kindgegevens. Nu is de overgedragen informatie soms te uitgebreid waardoor deze niet altijd goed gelezen worden.
- Als de ontwikkeling om kinderen meer eigenaar te maken van hun leerproces zich doorzet, werpt dat de vraag op hoe groepsplannen en eigen leerdoelen zich tot elkaar verhouden. Dit is een punt waarop het goed is om te rade te gaan bij scholen die dit proces al doorlopen hebben en tot een nieuwe werkwijze zijn gekomen met betrekking tot de planning door de leerkrachten en de eigen planning van de kinderen.

5. Over de intensiteit en omvang van de samenwerking.

Gekeken wordt naar de mate waarin de begeleiding van de leerling binnen het onderwijs wordt afgestemd met die van de verschillende partners buiten het onderwijs.

Toelichting op de profilering:

Met name op het niveau van de interne begeleiding en directie bestaat er vanuit Den Bongerd een langdurige en intensieve uitwisseling met andere scholen en organisaties. Deze uitwisseling vindt plaats binnen het eigen kleine bestuur van twee scholen (BOOG); met andere scholen in de omgeving (bijvoorbeeld SKBG) - binnenkort ook binnen de structuur van een personele unie -; met scholen met specifieke expertise, inclusief so-scholen; met scholen op het niveau van Plein013 (steunpunt Hoogbegaafdheid, steunpunt 'Jong Risicokind'); en met het vo (o.a. Povo). Tussen beide scholen van het BOOG-bestuur vindt een jaarlijkse audit plaats en is er sprake van praktische samenwerking, bijvoorbeeld op administratief niveau en bij het opstellen van een veiligheidsplan. Individuele leerkrachten weten in specifieke gevallen van zorgleerlingen ook de weg naar het so te vinden. Vanuit Plein013 worden vier leerlingen begeleid via het Steunpunt Hoogbegaafden en 1 leerling via de ambulante taalklas. De korte lijntjes naar de expertise van Plein013 hebben voor de school zeker meerwaarde; de consulent is recent aangesteld en men is nog wat zoekende in de wijze waarop zij het meest effectief kan worden ingezet.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

- Op het punt van samenwerking met de peuterspeelzaal is ruimte voor intensivering. In het kader van de doorgaande lijn zouden peuter- en kleuterprofessionals samen kunnen kijken hoe nader kan worden afgestemd op educatief aanbod, pedagogisch klimaat, de samenwerking met ouders en zorgbeleid.
- De samenwerking met een diversiteit aan scholen op ib- en directieniveau biedt een goede ingang voor de andere collega's. Mochten leerkrachten inderdaad aan de slag gaan met bijvoorbeeld een pilot ontwikkelingsgericht werken in de midden- en bovenbouw of met leerlingen meer zeggenschap geven over het eigen leerproces, dan kan het inspirerend werken om bij collega's van een andere school op werkbezoek te gaan die hier al meer stappen in gezet hebben.

Samenvatting opvattingen en ambities van het team gericht op het omgaan met leerlingen die een speciale ondersteuningsbehoefte hebben - op basis van het gevoerde teamgesprek:

Als de leerkrachten van de onderbouw van Den Bongerd zouden kunnen kiezen tussen klassenverkleining of extra handen in de klas zou de keuze op klassenverkleining vallen. Dan zou er tijdens de werklessen meer tijd zijn om aan elk kind aandacht te besteden, en heeft de leerkracht tegelijk zelf het overzicht. Dat is anders dan bij de inzet van een stagiaire omdat je dan moet afstemmen, en in veel gevallen moeten leerkrachten ook al afstemmen met een duo-collega.

Een leerkracht uit de bovenbouw benoemt het als een sterk punt van de school dat er vanuit het management wordt meegekeken naar en meegedacht over de grootte en samenstelling van de groepen: heeft die groep extra handen nodig of is het voor die groep goed om in een kleinere samenstelling te functioneren? De leerkrachten voelen zich daarin ondersteund door de school.

Benoemd wordt het verschil tussen de groepen 1-2 en de midden- en bovenbouw. In de kleuterklas hangen kinderen soms letterlijk aan je heen. Je moet ze de basis van naar school gaan nog leren; ze hebben daarin echt individuele aandacht nodig. De leerkrachten van groep 3 hebben relatief kleinere groepen en vinden extra handen juist fijn. De combinatie van een kleine klas met een stagiair zou de mooiste combinatie zijn. De ruimte van het lokaal beperkt nu meer dan het aantal leerlingen in de klas.

Wat betreft de stelling 'Door passend onderwijs krijgt de gewone leerling te weinig aandacht' is de mening dat dat in principe niet zo zou moeten zijn. Het goed inroosteren en plannen is daarom belangrijk. Maar, het blijft vaak

wel lastig om alles af te krijgen wat je gepland hebt. Er wordt gewerkt met de instructietafel, Maatschriftkinderen krijgen extra begeleiding, Nautilus-kinderen krijgen prima begeleiding. Momenteel moet er meer aan Engels getrokken gaan worden. Zo proberen de leerkrachten om alle leerlingen erbij te houden. Een leerkracht stelt dat voor kinderen die in groep 8 extreem zwak staan soms ook de keuze moet zijn om er als leerkracht relaxter in te gaan staan en een kind zo op een fijne manier het jaar te laten afmaken. Echter, als een kind extreem gedrag vertoont, dan kan het zo zijn dat andere kinderen er ook onder lijden. In zo'n geval heb je als leerkracht een extra paar handen nodig.

De teamleden zijn het eens met de stelling dat Passend Onderwijs maakt dat zij nog deskundiger worden. De kernvraag is nu: wat heeft mijn klas nodig en wat moet ik daarvoor weten? Zo draait een leerkracht nu de Nautilus-groepen. En heeft een leerkracht zich vanwege een kind in haar klas verdiept in beelddenken. Een andere leerkracht is vanwege een kind in haar klas op bezoek geweest bij een mytyschool. Door deze ervaringen uit te wisselen wordt het team samen steeds deskundiger. De ervaring is ook dat kinderen en hun ouders zelf goed kunnen aangeven wat ze nodig hebben. Een keuze van het team is nu dat men zich als school wil verdiepen in de mogelijkheden van coöperatief leren.

Een verbetering in de afgelopen periode is geweest dat de school voor de leerkrachten nu meer ruimte creëert om zich het werken met groepsoverzichten en plannen eigen te maken. Voorheen stonden er ook veel team- en bouwoverleggen gepland. Nu staan er veel minder terugkommomenten gepland; nu kunnen leerkrachten die tijd benutten om samen te plannen. Leerkrachten kunnen gebruikmaken van werkdagen voor de klas op studiedagen.

Een andere verandering is dat er nu duidelijke prioriteiten worden gesteld. De speerpunten op het moment zijn begrijpend lezen en coöperatief leren en het werken met Parnassys.

Wat betreft de stelling 'Veel zorgleerlingen op een school zijn geen goede pr richting ouders' is het volgens de teamleden belangrijk om heel duidelijk te zijn naar ouders toe. Het uitstroomniveau is bijvoorbeeld lager geworden in de afgelopen jaren; dan laat je zien hoe je daar als school mee om gaat. Bijvoorbeeld in het geval van een probleemkind op de groep is het zaak om geen informatie over dat kind te delen met andere ouders, maar wel duidelijk te zijn over wat je ondertussen met de andere kinderen doet. Het gaat erom dat je ouders laat zien dat elk kind op deze school kan leren op het eigen niveau. Een leerkracht noemt de 'gevaarlijke tendens' van openbare rankings, waarin ouders scholen met elkaar vergelijken op het gemiddelde uitstroomniveau. Het is daarom belangrijk om naar ouders te communiceren dat de school zijn best doet voor elk kind, onafhankelijk van het niveau. Dat is ook inherent aan het openbare karakter van de school.

Met de stelling dat gebruik van de methode buitenbeentjes creëert is men het niet eens. De benaming die soms voortkomt uit methodes kan vervelend voelen (Ik ben een ster, maan, enz.). Binnen de methode functioneert elk kind op het eigen niveau, en kinderen weten dat dit zo gaat en dat ze ook van niveau kunnen wisselen. Bij de beoordelingen van kinderen die aan de onderkant of bovenkant uitvallen worden persoonlijke ontwikkelpunten geformuleerd. De leerkrachten zijn van mening dat de methode een hulpmiddel is en dat de aanpak van de leerkracht bepaalt of een kind zich rot voelt over de eigen prestaties of niet. Ook bieden projecten de mogelijkheid aan kinderen om op andere kwaliteiten te schitteren.

Tenslotte praten de teamleden door over de mogelijkheden om meer los van een methode les te geven. In uitzonderlijke gevallen gebeurt dit al, zoals bij een jongen met veel leerproblemen, bij wie de leerkracht in overleg met de ouders braingym toepaste. Een leerkracht vertelt over een groep 3-4, waar de doelen centraal staan en de leerkracht meerdere methoden als bronnenboeken hanteert. Gesteld wordt dat er meer gewerkt zou kunnen worden met zelfgeformuleerde doelen van leerlingen. De wijze waarop hier over gesproken wordt ademt openheid en nieuwsgierigheid naar nieuwe werkwijzen. Tegelijkertijd benoemt de directeur dat het schoolteam trots mag zijn op wat er op Den Bongerd al bereikt is in de afgelopen jaren.

Bijlage: Opbrengsten interview

Domein 1: de diversiteit van de leerlingenpopulatie:

De leerlingen op de school verschillen in hun achtergrond v.w.b.:

- *opleidingsniveau van de ouders, sociaaleconomische achtergrond:*

☒	weinig, het opleidingsniveau en de sociaaleconomische achtergrond is over het algemeen
	☐ laag
	☒ gemiddeld
	☒ hoog
☐	matig
☐	sterk

Het opleidingsniveau van ouders is over het algemeen gemiddeld tot hoog, met een geleidelijke toename van lager opgeleide ouders.

- *thuis taal:*

☒	weinig
☐	matig
☐	sterk

Bijna uitsluitend Nederlandstalig. Maar ook de anderstalige ouders zijn gemotiveerd om hun kinderen te ondersteunen bij de Nederlandse taalverwerving.

- *culturele achtergrond*

☒	weinig
☐	matig
☐	sterk

Op een populatie van bijna 500 kinderen zijn er enkele met een niet-Nederlandse achtergrond (Chinees, Bulgaars, Engels, Belgisch, na de kerstvakantie 2 Syrische kinderen). Ook zijn er enkele kinderen 3e generatie Turks-Nederlands.

De leerlingen op de school verschillen v.w.b.:

- *niveau van leren*

☐	weinig
☐	matig
☒	sterk

In alle groepen zijn duidelijk tenminste 3 leerniveaus aanwezig, en daarnaast kinderen met eigen leerlijnen. Opvallend is dat de topgroep (Cito I+) groter wordt - wellicht mede omdat ouders met meer- en hoogbegaafde kinderen kiezen voor deze school vanwege de 4 Nautilus-groepen.

- *leerstijlen*

☒	weinig
☐	matig
☐	sterk

Op verschillen in leerstijl is relatief minder zicht, met uitzondering van de Nautilus-groepen en de kleutergroepen. In de midden- en bovenbouw is meer aandacht voor verschillen in cognitief niveau dan

in leerstijl. Wel maakt het werken met Digiborden (visualisatie) en het werken met coöperatieve werkvormen het mogelijk om meer op deze verschillen in te steken. Maar hier zitten ook grenzen aan, zo benadrukken de geïnterviewden: het moet in de klas wel te organiseren zijn en dat kan niet met alle individuele verschillen tussen leerlingen.

Hoeveel leerlingen hebben

- *speciale behoeften in het verwerken van informatie*

- ☐ weinig (minder dan 20%)
☐ een matig aantal (20 tot 40%)
☒ veel (meer dan 40%)

De vraag die hier op komt is 'Wat is normaal en wat is speciaal?' Inmiddels zijn de leerkrachten bij Den Bongerd zich zo bewust van niveauverschillen tussen leerlingen en de noodzaak om daarop te differentiëren dat dit 'onbewust' is geworden. Werkwijzen als een kind op een bepaalde plek zetten, met een maatje laten werken, al dan niet een tangle geven zijn gewone praktijk. De aanwezige MR-ouder wijst wel op het risico dat de aanpak wel op de agenda moet blijven en met regelmaat besproken moet worden. Dit ook vanwege het feit dat de ouders die zij gesproken heeft behoorlijke verschillen ervaren in de wijze waarop leerkrachten met met name de lichte zorgvragen omgaan. De één is hier voortvarend en communicatief in en de ander niet. Daardoor leven er bij ouders ook vragen over hoe de overdrachten van het ene naar het andere leerjaar verlopen.

- *speciale behoeften in het gedrag, in de omgang (begrenzing van het gedrag, stimulering tot activiteit, begrip van de sociale omgang)*

- ☐ weinig (minder dan 20%)
☒ een matig aantal (20 tot 40%)
☐ veel (meer dan 40%)

Per groep zijn er gemiddeld ongeveer 2 leerlingen waar een zorgtraject op zit en naar schatting ruim 20% waarbij de leerkracht een gerichte gedragsaanpak bezigt. Het beeld bij de ouders is dat er een rustige, prettige sfeer hangt in de klassen. Met daarbij de kanttekening die ook bij het vorige punt is genoemd. Zo werd het voorbeeld gegeven van een kind dat zich overprikkeld voelde in een groep en internaliserend gedrag vertoonde en een leerkracht die daar volgens de betreffende ouder niet adequaat op reageerde.

Domein 2: de ruimte die de manier van lesgeven biedt voor speciale ondersteuningsbehoeften,

Tijdens het interview is gevraagd de manier van lesgeven te plaatsen op een aantal dimensies.

Karakteriseer het onderwijs op de school op de onderstaande dimensies. Een '1' betekent sterk in de richting van de eerste pool en een '4' sterk in de richting van het tweede uiterste.

	1	2	3	4	
overdragen van kennis	☐	☒	☒	☐	zelf ontdekken
kennis verwerven	☐	☐	☒	☐	werken met kennis
klassikaal leren	☐	☐	☒	☐	individueel en groepjes-leren
sturing van het leren door de leerkracht	☐	☒	☐	☐	leerlingen sturen eigen leren
alle leerlingen op basisniveau brengen	☐	☐	☐	☒	het maximale uit elke leerling halen
leerstof bepaalt leerweg	☐	☒	☒	☐	beginsituatie leerling bepaalt leerweg
nadruk op gestructureerde opdrachten	☐	☒	☐	☐	nadruk op vrije opdrachten
gelijke normering prestaties	☐	☒	☐	☐	beoordeling t.o.v. eerdere eigen prestaties
beoordeling door leerkracht	☐	☐	☒	☐	zelfbeoordeling door leerling
evaluatie onderwijs door leerkracht	☐	☐	☒	☐	evaluatie samen met leerlingen

Op een aantal punten is er overeenstemming tussen de wijze waarop schoolteam en ouders het onderwijs karakteriseren, en op een aantal punten is er sprake van een discrepantie. Zo is bij de ouders die het MR-lid gesproken heeft het beeld dat de school de gemiddelde groep leerlingen als uitgangspunt neemt, terwijl het schoolteam het beeld heeft dat de school het maximale uit elke leerling haalt. De aanwezige MR-ouder adviseert het team om meer naar ouders te communiceren over de ingeslagen weg, zoals het werken met groepsoverzichten en -plannen, de wijze waarop kinderen worden betrokken middels gesprekjes, procesevaluaties en het formuleren van persoonlijke ontwikkelpunten en de plannen met de 21st century skills.

Hoe wordt binnen de school met speciale onderwijsbehoeften omgegaan?

Reactie op speciale onderwijsbehoeften

- ☐ vooral met individuele aandacht, buiten de groep
- ☒ vooral met individuele aandacht, in dezelfde ruimte, maar apart van de groep
- ☒ vooral met groepsaandacht in homogene subgroepen
- ☒ vooral met individuele aandacht geïntegreerd in de groepsaanpak

Ook de eerste vorm wordt gehanteerd, maar alleen bij zware zorgleerlingen. Bij alle kernvakken werken kinderen in hun eigen niveaugroep, terwijl sommige leerlingen op een eigen leerlijn werken.

Differentieert de onderwijsaanpak van de school voor verschillen op leerstijlen van leerlingen (reproductiegericht, ervaringsgericht, betekenisgericht, oplossingsgericht)?

- ☐ ja, dat is geïntegreerd in de onderwijsaanpak van de school
- ☒ incidenteel, als een leerling opvalt op leerstijl – of incidenteel, door enkele leerkrachten
- ☐ nee, niet of nauwelijks

met uitzondering van de Nautilus-groepen en de kleutergroepen. Hier krijgen kinderen veel ruimte om hun eigen vorm en aanpak te kiezen.

Hoe zijn groepen/klassen ingedeeld (welke leerjaren worden gemengd, wat is de omvang van de groepen en de bezetting met leerkrachten)?

De visie van de school is dat men de omvang van de kleutergroepen beperkt wil houden omdat men goed zicht wil houden op de ontwikkeling van elke kleuter voordat deze aan groep 3 begint. Men streeft naar 25 kleuters per groep - in de praktijk zijn de groepen nu wat groter, zo'n 27 kleuters. Na de Kerstvakantie start er een instroomgroep.

Dit jaar is er een combinatiegroep 6-7 gevormd, omdat de groepen 5 jaar pittig waren en op deze manier wat 'verdund' konden worden.

De overige groepen zijn reguliere jaargroepen, met op één na minder dan 30 leerlingen. Er is veel sprake van zij-instroom (vorig jaar 30 leerlingen) waardoor de groepen groter worden.

Karakterisering van het onderwijs op de school.

Hoe groot is naar uw inschatting:

het percentage leerkrachten dat in de kerndoelen en leerlijnen (minimaal van het eigen leerjaar) beheerst (parate kennis): **90%**

Vorig jaar is het team intensief met de kerndoelen en leerlijnen bezig geweest.

het percentage leerkrachten dat in staat is didactisch maatwerk te leveren voor leerlingen: **75%**

Op dit punt is sprake van onderlinge verschillen tussen leerkrachten. Bij de samenstelling van duo-teams is het streven om hier zoveel mogelijk evenwicht in te brengen tussen de groepen.

het percentage leerkrachten dat in staat is pedagogisch maatwerk te leveren voor leerlingen: **90%**

De geïnterviewden benadrukken dat zij een respectvol team vormen en de aanwezige MR-ouder bevestigt dat: kinderen voelen zich hier erkend door de leerkrachten.

het percentage leerkrachten dat initiatief neemt tot dialoog met de leerling om het lesaanbod af te stemmen met de ondersteuningsbehoefte van de leerling: **85%**

Het voeren van kindgesprekken is nu een werkwijze die alle leerkrachten hanteren. Er wordt nu nagedacht of kinderen ook uitgenodigd gaan worden bij het eerste rapportgesprek. Met kinderen worden ook persoonlijke ontwikkelingsdoelen afgesproken als hun schoolprestaties buiten de reguliere normen vallen.

de mate waarin de begeleiding een individuele aanpak is dan wel een teamaanpak

☐	vooral individuele aanpak van leerkrachten
☐	aanpak gedeeld door enkele leerkrachten
☒	teamaanpak

Bij Den Bongerd vinden paralleloverleggen, bouwoverleggen en teamoverleggen plaats. Ook is er sprake van collegiale consultatie. Daarnaast merken de ib'ers dat de jonge leerkrachten er al helemaal aan gewend zijn om te vragen of iemand met hen kan mee kijken of meedenken. De MR-ouder geeft aan dat de ouders kritischer zijn op dit punt en zich afvragen in hoeverre er wordt overgelegd en samengewerkt, met name weer op het punt van lichte zorg. Het voorbeeld wordt gegeven van een kind dat bij de ene leerkracht bewust vooraan in de klas werd geplaatst en na de zomervakantie achteraan in de klas komt te zitten. De leerkracht die bij het interview aanwezig is geeft aan dat het voor leerkrachten ook tijd kost om zich een nieuwe groep 'eigen' te maken, en niet alle aanpakken worden zomaar overgenomen. De ib'er benoemt dat ook winst te halen valt in de verslaglegging bij de overdracht: deze kan wellicht korter en meer to the point worden vormgegeven.

de mate waarin (ouders en) leerling betrokken worden bij de manier van lesgeven

☐	niet of nauwelijks
☐	soms
☒	vaak

Sinds dit jaar worden er inloopdagen georganiseerd, waarbij ouders in de klas mogen komen kijken. Hier is veel animo voor. Via het DIM hebben leerlingen een rol in het leerproces. Er zijn klassenvergaderingen.

Teamexpertise

*Op welke onderwerpen is er sprake van teamexpertise (expertise die gedeeld wordt door **alle** leden van het team, en die door **alle** leden van het team in samenwerking in praktijk gebracht wordt)? Voorbeelden zijn teamexpertise op bepaalde didactische of gedragsmatige aanpakken, of teamexpertise in het betrekken van ouders en leerlingen bij de bepaling van de ondersteuningsbehoeften van de leerlingen.*

Het scholingsbeleid krijgt inhoud op basis van behoeften uit het team. Indien mogelijk wordt uit elke bouw 1 collega afgevaardigd, die daarna terugkoppelt aan de anderen.

Binnen het team zijn verschillende specialisten actief, te weten op lezen, rekenen, taal, kindcentrum, cultuur en ict.

Expertise is in de afgelopen tijd opgedaan op de 1-zorg-route, op lezen, op coöperatief werken, op DIM en hoogbegaafdheid.

De teamleden geven aan het te waarderen dat zij nu ook studiedagen kunnen besteden om het werken met de bestaande aanpakken (groepsoverzichten en -plannen, coöperatieve werkvormen) te verdiepen.

Domein 3: de beschikbaarheid van extra voorzieningen

op de leslocatie:

- Extra begeleiding
 - **in** de klassen/groepen: *welke functies voor welke aantallen uur p.w. beschikbaar?*

Te gebruiken afkortingen voor functionarissen:

(Lkr. = leerkracht, Vlkr. = vakleerkracht, OA = onderwijsassistent, RT = remedial teacher, AB = ambulante begeleider, OU = ouder/verzorger, LIO = leerkracht in opleiding, ST = stagiaire)

Groep	Functionaris(sen)	Aantal uren per week	Aantal betrokken lln.
Diverse	Consulent plein 013; co teaching	12	491 intensief 15
Diverse	Onderwijsassistent	20	39
Diverse	Onderwijsassistent	16	35
½ e	Stagiaire	Wo/do/vr	24
3a	Stagiaire	Di/wo	23
3b	Stagiaire	Do/vr	25
3c	Stagiaire	Di/wo	21
4a	Stagiaire	Ma/di	27
5a	Stagiaire	Di/wo	31
5a	Stagiaire	Ma/di	31
6a	Stagiaire	Ma/vrij	23
6b	Stagiaire	Ma/di	26
6b	Stagiaire	Ma/di	26
6/7	Stagiaire	Hele week	25
7a	Stagiaire	Ma/di	29
8a	Stagiaires	Ma/di	27
3 t/m 8	Vakleerkracht muziek	Di	5
diverse	Iber onderbouw	ma/di/wo/do	3

De ib'er onderbouw werkt momenteel heel gericht met enkele kleuters met een cognitieve achterstand aan hun taalontwikkeling, om hun instap in groep 3 na de zomer zo optimaal mogelijk te laten verlopen.

buiten de klassen/groepen: *welke functies voor welke aantallen uur p.w. beschikbaar?*

Ambulante begeleiding op monitoring leerproces voor enkele kinderen cluster 2 en kind Berkenschut.

- *Speciale onderwijs/werkmaterialen voor leerlingen met speciale ondersteuningsbehoeften beschikbaar binnen de school:*

Zie bijlage.

- *Ruimtelijke voorzieningen, in en rond de school*

De school is rolstoeltoegankelijk.

Op benedenverdieping: ib-kantoor, spreekkamer, teamkamer

Op bovenverdieping: 2 lege lokalen, 2 kantoren indien niet gebruikt,

Op beide verdiepingen: tussenpleinen (bij onder-, midden- en bovenbouw)

aparte extra ruimtes voor bewegingsbehoeften

2 in pandige bewegingsruimtes + gymzaal op zelfde terrein die ook binnendoor bereikbaar is.

buitenruimten

speelplein en daar omheen plantsoen waar de kinderen onder begeleiding ook gebruik van maken

- Specialistische expertise op hbo/wo-niveau

<i>binnen de school zelf beschikbaar</i>	<i>buiten de school snel toegankelijk</i>	
X		visuele beperkingen
X		auditieve beperkingen
X		spraak/taal belemmeringen
X		cognitieve beperkingen
X	X	motorische beperkingen
X	X	beperkingen door langdurige ziekte
X	X	Autisme Spectrum Stoornissen (ASS)
X	X	ADHD
X	X	dyslexie
X	X	overige psychiatrische aandoeningen: ODD
X	X	gedragsproblemen
X	X	onderwijsachterstanden andere culturen
X		anders, nl. beelddenken
X	X	Anders, nl. hoogbegaafdheid

Beide ib'ers zijn zeer ervaren binnen de setting van een relatief grote basisschool en hebben daardoor ruime expertise opgebouwd op vele terreinen. Aanvullend beschikken zij over een groot netwerk om indien nodig extra expertise in te roepen.

- Samenwerking met instanties buiten het onderwijs.

	<i>nooit</i>	<i>soms</i>	<i>regelmatig</i>	<i>vaak</i>
SMW				X
Bureau Jeugdzorg			X	
GGD				X
GGZ / Indigo		X		
MEE	X			
(Kinder)ziekenhuis		X		
Revalidatiekliniek		x		
Justitiële inrichting	X			
Gemeente, leerplicht				x
Politie			x	
Opdidakt				x
Fysio				X
Audiologisch centrum			x	

Domein 4: de borging van de extra ondersteuning in de organisatie van de school

- *het 'eigenaarschap' van de extra ondersteuning: wie is verantwoordelijk voor een goed verloop van het onderwijsleerproces van de leerling met speciale ondersteuningsbehoeften?*

Leerkracht is eigenaar.

- *de plaats van de extra ondersteuning binnen het beleid van de school*

Het zorgbeleidsplan is een levend plan, dat met regelmaat wordt besproken en bijgesteld. Hierbij wordt het team actief betrokken totdat er consensus is. Vervolgens worden de wijzigingen in werkwijze door de ib'ers en teamleiders gecheckt en zijn de wijzigingen ook een besprekingspunt in de beoordelingscyclus. Bij vragen van leerkrachten wordt structureel naar de protocollen verwezen: worden deze nageslagen en toegepast?

- *volgsystemen voor de didactische voortgang, en voor de sociaal-emotionele voortgang*

Cito wordt in de volle breedte gebruikt; alle toetsen zijn in huis gehaald. Daarnaast wordt voor de sociaal-emotionele ontwikkeling gebruik gemaakt van Leefstijl en wordt tweejaarlijks een sociogram gemaakt. In de groepen 1-2 is Kijk! geïntroduceerd als observatie-instrument. De leerlinggegevens worden ingevoerd in Parnassys.

- *planmatige aanpak van de extra ondersteuning: signalering, besprekingen, evaluaties, overdrachten e.d. (bijvoorbeeld a.d.h.v. de één-zorgroute)*

Bij Den Bongerd wordt gewerkt aan de hand van de 1-zorg-route. Er is sprake van periodieke leerlingbesprekingen, een gestructureerde overdracht bij de overgang van het ene naar het andere leerjaar en structurele monitoring van de onderwijsresultaten met behulp van de groepsoverzichten. Voor alle basisvakken worden groepsplannen gemaakt die een periode van enkele weken beslaan.

- *aanwezigheid van protocollen (dyslexie, dyscalculie, medische begeleiding zoals bijv. bij suikerziekte, pesten)*

Bij Den Bongerd zijn recent een aantal protocollen en beleidsdocumenten toegevoegd. Er is nu beleid voor dyscalculie, een beschrijving voor medicijngebruik en de toegankelijkheid van het gebouw, er is vastgesteld Hoe om te gaan met Cito's, er is een protocol aannamebeleid en een protocol schorsing en verwijdering, met daaraan gekoppeld gedragscodes.

- *wat is de rol van de ouders en de mate van betrokkenheid bij:*
 - *het vaststellen van de onderwijsbehoefte van de leerling*
 - *het bepalen van de onderwijsbegeleiding voor de leerling*
 - *het uitvoeren van de onderwijsbegeleiding voor de leerling*
 - *het evalueren van de onderwijsbegeleiding voor de leerling*

Bij Den Bongerd is de basis dat ouders betrokken worden bij de voortgang van hun kind, en in het bijzonder bij kinderen met speciale zorgen. Via de voortgangsgesprekken krijgen de ouders deze informatie. Momenteel wordt geëxperimenteerd om ouders meer input te laten geven, door met name in het eerste gesprek eerst ouders aan het woord te laten. De MR-ouder geeft aan dat de door haar bevroegde ouders onderling sterk verschillen op dit punt. Sommige geven aan dat zij de samenwerking met school als ad-hoc ervaren, als iets waar ze zelf achteraan moeten gaan – waarbij ze het moeilijk vinden om te weten: wat kan ik wel en niet van de leerkracht en de school vragen mbt mijn kind. Andere ouders ervaren de samenwerking juist als een 'trein'. Meest problematisch lijkt de groep tussen zware zorg en 'niets aan de hand' in: de gevallen van lichte zorg. Ouders hebben op dat punt vragen als: 'Wordt dit in het zorgteam besproken?' 'Hangt het van de leerkracht af of mijn kind extra ondersteuning krijgt of niet?' 'Wordt wat besproken wordt over mijn kind ook aan de ouders gecommuniceerd?'

Domein 5: de intensiteit en omvang van de samenwerking met anderen in het onderwijs

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de andere scholen waarmee de school haar voedingsgebied deelt? Kent de school de andere scholen, bijvoorbeeld hoe de andere scholen omgaan met extra ondersteuning en hoe zij omgaan met verschillen?*

Momenteel wordt er een personele unie opgezet voor alle basisscholen in Goirle behalve de Jenaplanschool, die onder een ander bestuur valt. Op ib-niveau was er al uitwisseling binnen Goirle. Met SKBG bestond al uitwisseling tussen de ib, zowel over casussen als beleid.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de overige reguliere basisscholen binnen Plein013?*

Die samenwerking krijgt onder meer binnen de momenteel op te zetten personele unie vorm. Ook wordt vanuit Den Bongerd met regelmaat contact gezocht met scholen die specifieke expertise hebben – dat is altijd al zo geweest. Mary zetelt vanuit de school in het steunpunt Hoogbegaafdheid en het steunpunt 'Jong Risicokind' van Plein013. Nicole zetelt vanuit Goirle in het Povo-overleg.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de andere scholen binnen het eigen schoolbestuur?*

Het bestuur bestaat uit 2 scholen, die onderling een hecht contact hebben. Zo hebben de teamleiders en de ib'ers onderling veel contact en vindt er jaarlijks een onderling audit plaats om elkaar als 'critical friend' verder te helpen. Daarbij helpt dat de scholen onderwijsinhoudelijk veel op elkaar lijken. Concreet wordt momenteel samengewerkt bij het opstellen van een veiligheidsplan. Ook op administratieniveau wordt samengewerkt.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de centrale diensten van Plein013?*

Den Bongerd heeft bij Plein013 gevraagd om een consulent met expertise op gedrag. Door personele wisselingen is de huidige consulent pas vanaf maart jl. aan de slag en is het nog wat zoeken naar de meest effectieve inzet. De korte lijntjes naar de expertise van Plein013 heeft zeker meerwaarde. Zo worden 4 leerlingen begeleid via het Steunpunt Hoogbegaafden en 1 leerling via de ambulante Taalklas.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de voor- en vroegschoolse instellingen, en met het voortgezet onderwijs?*

*voorschool: Met peuterspeelzaal De Avonturiers vindt een warme overdracht plaats en gaat de ib'er bij vragen over kinderen die doorstromen ook op de groep kijken en adviseren. Het plan is om ook de pedagogische afstemming vorm te gaan geven. Momenteel komen de peuters wel al regelmatig in het schoolgebouw, om te wennen. Daarnaast is er **warme overdracht** met KDV de Vlinderboom, dat in de buurt gevestigd is.*

vo: Naast de carroussel voor ouders vanuit Povo organiseert Den Bongerd ook zo'n carroussel voor kinderen uit groep 8, samen met basisschool Open Hof. Alle scholen komen hier voor warme overdracht en koppelen de kindresultaten jaarlijks terug. Het schooladvies van Den Bongerd blijkt goed te kloppen. Tussen de vo-leerkrachten en de leerkrachten groep 8 van Den Bongerd is sprake van een goed contact. Ook bij vragen over individuele kinderen weet men elkaar te vinden.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de scholen voor sbo en so?*

Den Bongerd heeft in de afgelopen periode bij drie kinderen een terugplaatsing gehad. De ib'ers hebben de benodigde lijntjes met verschillende scholen voor speciaal onderwijs; ook deze lijntjes zijn kort. In het teamgesprek geven ook twee leerkrachten aan dat zij bij een sbo-school zijn gaan kijken in verband met vragen rond een leerling.

Bijlage: Onderwijs/werkmaterialen Den Bongerd voor leerlingen met speciale ondersteuningsbehoeften

Beschikbare onderwijsmaterialen met speciale didactische kenmerken

Aangepaste leerlijnen:

- ☐ alternatieve methodes, nl. Numicon, speciale leesbegeleiding, Zuid Vallei voor spelling, lezen en begrijpend lezen, cito hulpboeken, samen leesboeken, Ralfi teksten, connect lezen, okki teksten, nieuwsbegrip teksten, computerprogramma Bouw, Blokschrift van pennenstreken
- ☐ gericht op zelfredzaamheid, nl. laptopinzet, Kurtzweil of Claroread, stappenplan ter geheugensteun, aanpassing gymmaterialen, gymmethode deel 3 i.v.m. fysieke belemmeringen bij het sporten.
- ☐ met een lager tempo, veel herhalen, nl. taalactief, Estafette, Veilig leren lezen, veilig in stapjes, Alles telt, maatschrift rekenen kent differentiatie in niveaus
- ☐ die (veel/snel) lezen vermijden, nl. Spica, luisterboeken, methode gebonden computerprogramma's die teksten voorlezen, digi bord, Kurtzweil / Claroread.
- ☐ gericht op auditieve informatieverwerking, nl. communicatie koffer, Werkmap Fonemisch bewustzijn groep ½, curriculum auditieve training, plek vooraan, training taalbegrip en geheugen; inschakelen 'maatje'
- ☐ gericht op visuele informatieverwerking, nl. digi bord, denkbeelden; praktijkboek voor visuele leerstrategieën, picto's,
- ☐ gericht op sensomotorische informatieverwerking, nl. motoriekkoffer, balans, Oor kap of gehoorbeschermer bij auditieve overgevoeligheid
- ☐ uitgaand van sterk eigen probleemoplossend vermogen, nl. materialen plus klas
- ☐ anders, nl. hoogbegaafdheidsbeleid en plusklassen, projecten voor plus klas, boeken filosoferen, constructiematerialen, spelletjes, plus taak, Somplex, Kien en rekentijgers, taalmeesters, Vooruit mappen etc.

Beschikbare onderwijsmaterialen met speciale pedagogisch/psychologische kenmerken

Onderwijsmaterialen ondersteunend bij:

- ☐ methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling, Leefstijl, Klets, een doos vol gevoelens, knuffelkaartjes, kabengelkaartjes, wereld vol troost, Kikker be cool in de dierentuin, Kikker be cool mb/bb, emotie kwartet, Kansmap kind en echtscheiding (werkboekje), in de put uit de put (faalangst), stop - denk-doe, Spring kikker spring, Het EQ babbelspel, energizers, deugdenproject, spiegelzelfspel, kletskaartjes, gevoelsthermometer, training door Henk professioneel basketballer,
- ☐ begrenzing van het gedrag, nl. Kids Kills, stop-denk-doe spel, rem weg, van pesten naar samenwerken.
- ☐ uitdaging tot alertheid en activiteit, nl. Meichenbaum kaart i.v.m. taakgericht gedrag, picto's, time timer, denkstappenkaart, opa kaarten (ortho pedagogische afstemming) d.m.v. kipformulier, familie poppetjes voor gesprekjes
- ☐ het ervaren van successen en het ontvangen van beloningen, nl. dikke duimenkaart, topper van de week, beker op tafel, medaille, stickers etc., het geven van een PON PUNT.
- ☐ begrip voor sociale interactie (met de volwassenen en de leeftijdsgenoten in de eigen omgeving), nl. Plakboek voor kinderen met een autisme verwante stoornis.

☐ anders, nl. beleidsplan rouwverwerking met suggesties voor opdrachten en materialen, beleidsplan agressie en seksuele intimidatie, oefenboek voor geheugen - en inprentingsproblematiek; Kikkerspel bijbehorend.

Aanpassingsvermogen aan kind specifieke fysieke belemmeringen (in aanvulling op de didactische materialen)

- *Aanwezige materialen (zoals zitballen, wiebel/ 'sissel'-kussens voor hyperactieve kinderen in verschillende maten en soorten,
- *Driehoekpotloden, stabilo's, dopjes voor pen greep
- * fysiotherapeutische materialen voor revaliderende kinderen,
- * basis verpleegmaterialen voor langdurig zieke kinderen,
- * MRT-materialen³
- * aangepast schrijfmateriaal en meubilair (tafel met schuinblad of opzetstuk op tafel en aangepaste stoel)
- * stressballetje / kneed gum/ tangle of ander materiaal om in de hand te bewegen tijdens luisteractiviteiten waardoor stress en alertheid gereguleerd wordt.
- * laptop (i.v.m. DCD / dyslexie / slechtziendheid), evt. met pdf exchange viewer programma
- * schot op tafel om visuele invloeden te beperken
- * aanpassing van liniering
- * hoeveelheid leerstof beperken in overleg met de leerling; proportioneren
- * hulpmiddel op tafel zoals: schrijfwijze, denkstappenkaart i.v.m. taakgerichtheid, concentratie of leerstofhandvaten
- * time timer
- * pictogram kaartjes
- * op tafel/ denkstappenkaart
- * hulp schrift, boekje of kaart: bijvoorbeeld met spellingsregels, tafelkaart etc.
- * Teltafels
- *rekenslang (en andere rekenhulpmaterialen middels Pravoo)
- * Scula computerprogramma op het world-wide-web
- * koptelefoon / oordopjes
- * speciale plek in de klas.

³ MRT=motorische remedial teaching